

АНАЛИЗ НА ТЪРГОВИЯТА С ДЪРВЕСИНА НА СОФИЙСКА СТОКОВА БОРСА ЗА ПЕРИОДА 2000-2004 г.

С. Елазаров, В. Хаджиева

ANALYZE OF TIMBER TRADE AT THE SOFIA COMMODITY EXCHANGE IN THE PERIOD OF
2000-2004

S. Elazarov, V. Hadjieva

Abstract

The commodity exchange trading in our country has a recent history, but even though the timber has place on the different Bulgarian commodity exchange from the beginning. The Sofia commodity exchange is the first reestablished commodity exchange in our countr, where the timber is one fairly often commodity. In the timber commodity group the most important part have coniferous boards, coniferous planks.

Key words: commodity exchange trading, exchange price, quotations, timber.

Въведение

Софийска стокова борса е една от трите лицензирани стокови борси функциониращи в страната към настоящият момент. По експертно мнение, тя е с представителни функции за страната. От създаването ѝ през 1991 г., търговията на борсовия под се реализира в три борсови кръга, специализирани по стоков признак - кръг "Зърно", кръг "Хранителни стоки" и кръг "Нехранителни стоки". При, така формираните борсови кръгове дървесината попада в кръг "Нехранителни стоки" в който традиционно се търгува с дървесина от възстановяването на борсата¹. Преобладават срочните борсови сделки от типа "forward" със забавена във времето доставка на наличната стока и отложено ѝ заплащане, докато модерните борсови "futures"- и "options"- сделки с неналична стока все още отсъстват.

Количеството дървесина, което се търгува на пода на Софийска стокова борса отнесено към общото количество на добитата в страната дървесина не е значително. По оценки на експерти от Националното управление по горите при Министерство на земеделието и горите

през лицензираните борси в страна преминава по-малко от 1 % от общото количество добита дървесина, което не омаловажава ролята на борсата като механизъм за постигане на истинската ѝ пазарна (реалната ѝ равновесна) цена².

Цел, задачи и методи на изследване

Целта на настоящия материал е да анализира търговията с дървесина в рамките на периода 2000-2004 г. реализирана на пода на Софийска стокова борса АД.

За постигане целта на изследването е нужно да се изпълнят следните задачи:

- да се набави изчерпателна информация за сключените сделки с дървесина на пода на Софийска стокова борса в рамките на периода 2000 - 2004 г.;

- да се анализира набавената статистическа информация;

- на база направения анализ да се формулират изводи и заключения за търговията с дървесина на ССБ АД;

При изготвянето на материала са използвани методите на системния и факторен анализ, икономико-статистически ме-

¹ Вж. www.sce-bg.com

² Търгуваните типични борсови стоки на световните стокови борси са в размери между 1 и 4 % от общите им търговски обороти

годи и по-конкретно динамичните редове и изглаждането на тренда.

За информационна база на проучването са използвани данните от архивите на ССБ АД и на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата при Министерския съвет на Р. България.

Обект и обхват на изследването

В рамките на анализирания период дървесината традиционно присъства на пода на ССБ АД. Най-активно търгуваните позиции от стокова група "дървесина" на пода на Софийска стокова борса в рамките на анализирания период са иглолистните дъски с дебелина 25, 35 и 50 мм. (със стандартна дължина и ширина) и иглолистните греди с дебелина 100 и 200 мм. (със стандартна дължина и ширина). На пода на борсата се търгуват и импрегнирани пилоти, шперплат, минни подпори, траверси, плочи от дървесни частици и влакна и други. Освен масовата търговия с иглолистна дървесина сделки се сключват и с букова. Обект на анализ ще бъдат сключените сделки с иглолистна дървесина в рамките на периода, която е и основния търгуван артикул и по-специално - иглолистни дъски и иглолистни греди, които са най-активно търгуваните сортименти в тази стокова група.

Аналитична част

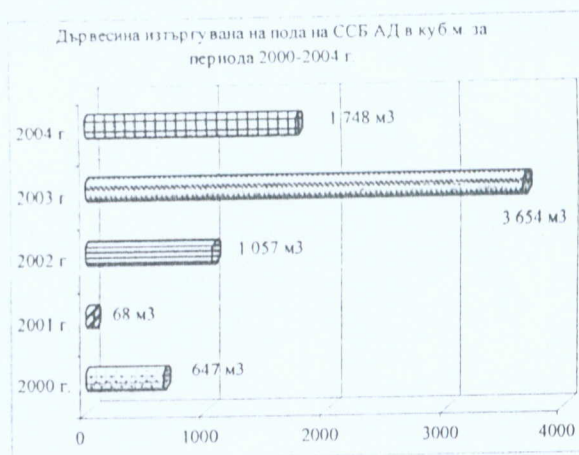
От гледна точка на търгуваните обороти в стойност на борсовия под за посочения петгодишен период дървесината заема от III до V място сред борсовите стоки в различните години. По своята активност на търгуване тя се нарежда непосредствено след такива традиционни борсови стоки като енергоносителите, металите и химикалите. Ретроспективния анализ на резултатите за динамиката в търгуването на посочените борсови стоки показват най-висок относителен ръст на стойностния оборот на дървесината, която само през 2003 г. е увеличила активността си по отношение на 2001 над 4 пъти¹.

¹ Вж. Отчет за дейността на ССБ АД през 2003 г. (Библиотечен фонд на ССБ АД)

За последните пет години на ССБ АД най-активно се търгуват иглолистни дъски и иглолистни греди, което ни дава основание да изследваме ценовите флуктуации на сключените в рамките на периода борсови сделки с тази атрактивна борсова стока. Базата данни на ССБ АД ни позволява да сравним търговията с дървесина по години в рамките на анализирания период в три направления:

- анализ на количествата дървесина изтъргувани на борсовия под в кум.б.;
- анализ на усреднените годишни цени в лв./куб.м.;
- анализ на реализирания годишен оборот от търговията с дървесина.

При анализа в рамките на периода за базова година приемаме 2000 г., която е и първата година от анализирания период.

Фиг. 1

В количествено отношение се наблюдава относителна разнородност на търгуваните на борсовия под сортименти в рамките на периода (виж фиг. 1). През базовата година на борсовия под са изтъргувани 647 куб. м. дървесина и продукти от дърво. През 2001 г. количеството на сключените сделки едва достига 10,5% от това реализирано през предходната базова година. Третата година от периода се регистрира нарастване на търговията с дървесина в количествено отношение с 63%, достига се ниво от 1 057 куб.м. Четвъртата година от анализирания период се отбелязва най-големия пик в количествено отношение на търгуването на дървесина

на, достигнато е ниво от 3 654 куб.м., което е нарастване с 3 007 куб.м. спрямо базовата година. Последната година от период дървесина изтъргувана на борсовия под е 1 748 куб.м., което е почти тройно нарастване спрямо базовата година, но чувствително спадане спрямо нивото регистрирано в предходната 2003 година.

Наблюдаваните приливи и отливи в активността на борсовата търговия с дървесина се дължат главно на честите промени в нормативната база на добива и реализацията на тази жизнено важна за националния икономически комплекс стратегическа суровина.

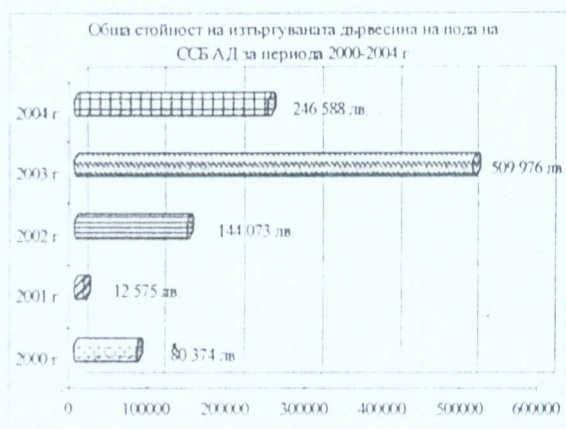

Фиг. 2

По отношение на усреднените годишни цени се регистрира тенденция в рамките на периода цената на дървесината търгувана на пода на ССБ АД да се движи в границите около 140 лв./куб.м. (виж фиг.2). През базовата година средната годишна цена е 157 лв./куб.м., през 2001 г. тя нараства и достига стойност от 174 лв./куб.м. в рамките на третата година от анализирания период средната годишна цена се стабилизира на ниво от 140 лв./куб.м. през 2003 г. усреднената цена на дървесина в рамките на година е 137 лв./куб.м. Последната година от периода обект на анализ средната цена на дървесина е на ниво от 139 лв./куб.м. В рамките на анализирания пет годишен период средната цена на сключените на пода на

ССБ АД сделки се фиксира на ниво от 149 лева за един куб.м.

Прави впечатление умерената флукутация в цената на дървесината за изследвания 5-годишен период – ценовите колебания са в тесни граници. Това в голяма степен се дължи на свойството на борсовата търговия да балансира и стабилизира пазара.

Фиг. 3

В рамките на анализирания период се отчитат различни стойности на оборота от търговията с дървесина на борсовия под. Най-слаба е търговията през 2001 г., когато оборота възлиза една на 12 575 лева. Като най-силна за търговията с дървесина безспорно се очертава 2003 г., когато регистрирания оборот е в размер – 509 976 лева. Обща за петте години борсовия оборот от търговия с дървесина и продукти от дърво е в размер приблизително от 1 милион лева или 993 586 лева.

Очевидно е съответствието на количествата и стойностите на борсовите сделки с дървесина, посочени на фигури 1 и 3. Това свидетелства за макроикономическата стабилност на националното стопанство и за липсата на инфлационни тенденции в развитието му.

От анализа на данните за търговията с дървесина и продукти от дърво за периода 2000 – 2004 г. могат да се направят заключенията, че дървесината и в България, както и в цели цивилизован свят е една от традиционните борсови стоки. Независимо от началния етап на развитие

на борсовата търговия в нашата страна дървесината постоянно присъства в протоколите от борсовите сесии на ССБ АД.

Изводи

В България не е нормативно създаден и не функционира на практика реален пазар на дървесина. Формирането на организиран пазар на дървесина е свързан с укрепването на борсовата търговия, в качеството ѝ на негова сърцевина.

1. Все още не се отчита достатъчно ролята и значението на борсовото търгуване с дървесина в нашата страна. Към настоящият момент пазарните субекти в страната не оценяват предимствата и възможностите, които им дава борсовия механизъм при търгуването на различни активи. В резултата на стриктния регламент прилаган при сключването на борсови сделки болшинството от пазараните субекти не изкарват на "светло" своята стопанска дейност.

От друга страна държавата не използва открития борсов пазар за изваждане на светло на нелегитимния бизнес в горския бранш, поради което делът на "сивата" икономика е все още прекалено висок.

2. Активността на борсовата търговия зависи не само от състоянието на икономиката, но и от обществената ситуация в страната. Ниските борсови обороти през 2001 г. в т.ч. и на дървесината се

дължат в голяма степен на проведените през годината парламентиращи и президентски избори. Политическата нестабилност в подобна ситуация предизвиква несигурност в пазарните субекти и води сумарно до намаляване на тяхната активност.

3. Честите промени в нормативна база за управление на горския сектор от националната икономика не способстват за повишаване на активността на борсовата търговия с дървесина в страната. Липсата на синхрон между отделните нормативни документи регламентиращи ползването на дървесина от горите в страната също затруднява търговията с дървесина и в частност нейното борсово търгуване.

Литература

Закон да стоковите борси и тържищата, Д.В. от 1996 г.

Архив на Софийска стокова борса
Годишни отчети на ССБ АД за 2000, 2001, 2002, 2003 и 2004 г. (Библиотечен фонд на ССБ АД)

Симеон Елазаров, Ваня Хазжиева
Лесотехнически университет, София-1463
Бул. България, 1
e-mail: scc@sce-bg.com